

Norsk økonomi

Etter to kvartaler med nær trendvekst, svekket produksjonsveksten i Fastlands-Norge seg på ny i 3. kvartal. Ifølge det kvartalsvise nasjonalregnskapet økte BNP Fastlands-Norge (sesongjustert og regnet fra kvartalet før) med 0,3 prosent, mot hhv. 0,7 og 0,5 det to foregående kvartalene. Den tradisjonelle vareeksporten falt med hele 5,2 prosent, og også investeringene i Fastlands-Norge falt markert, med 2,6 prosent. Utslaget på produksjonsveksten i 3. kvartal ble dempet ved at den tradisjonelle vareimporten falt med 3,4 prosent. Selv om produksjonsveksten var for

nedadgående, er likevel vekstbanen revidert noe opp i forhold til forrige konjunkturrapport. Oppjusteringen består først og fremst i at investeringene i Fastlands-Norge nå viser et fall gjennom sommerhalvåret mens de tidligere viste fall gjennom første halvår. Dessuten viser nå oljeinvesteringene en jevnere vekst gjennom det siste året enn i forrige rapport, og med noe sterkere vekstbidrag alt i alt. Mens konsumet i husholdninger mv. viste vekst i underkant av veksten i BNP Fastlands-Norge gjennom sommeren, lå veksten i konsumet i offentlig forvaltning i overkant.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 1999-2001

Vekst fra forrige periode. Prosent

	1999	2000	Sesongjustert			
			00.4	01.1	01.2	01.3
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,2	2,4	-0,6	2,1	0,2	0,3
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	1,4	0,5	0,6	0,4	0,5
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-8,2	-1,1	-0,8	4,4	-5,6	-2,9
- Fastlands-Norge	-2,6	1,4	2,5	0,5	-1,4	-2,6
- oljevirksomhet ¹	-19,9	-17,1	-2,4	2,7	3,2	0,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	1,5	1,9	0,2	1,4	0,0	-0,2
Eksport	2,8	2,7	4,2	1,6	-1,9	1,5
- råolje og naturgass	-0,1	6,4	6,0	2,3	-5,9	6,1
- tradisjonelle varer	3,2	2,1	0,2	5,4	-0,5	-5,2
Import	-1,6	2,5	-1,7	3,7	-2,0	-2,1
- tradisjonelle varer	-1,3	1,7	-1,1	3,0	1,8	-3,4
Bruttonasjonalprodukt	1,1	2,3	0,1	0,6	0,3	0,9
- Fastlands-Norge	1,0	1,8	-0,4	0,7	0,5	0,3
Arbeidsmarkedet³						
Utførte timeverk	0,2	-0,8	-1,0	1,4	1,1	-0,5
Sysselsatte personer	0,6	0,5	0,2	0,2	0,2	-0,4
Arbeidsstyrke	0,5	0,8	0,3	0,1	0,1	-0,2
Arbeidsledighetsrate, nivå ⁴	3,2	3,4	3,6	3,4	3,4	3,6
Priser						
Konsumprisindeksen (KPI) ⁵	2,3	3,1	3,1	3,6	4,0	2,6
KPI eksklusive energivarer og avgiftsendringer ⁵	..	..	2,6	2,8	2,6	2,4
Eksportpriser tradisjonelle varer	0,0	13,8	1,5	-2,5	-1,1	-1,9
Importpriser tradisjonelle varer	-2,3	6,0	0,8	2,9	-1,2	-3,6
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	48,8	203,6	66,3	62,3	56,1	56,9
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	6,5	6,8	7,5	7,4	7,5	7,3
Utlånsrente, banker	8,4	8,1	8,7	8,9	8,9	8,7
Råoljepris i kroner ⁶	141,6	252,0	277,8	229,4	250,1	228,3
Importveid kronekurs, 44 land, 1997=100	101,0	103,6	103,6	102,2	100,8	99,6
NOK per ECU/euro	8,31	8,11	8,04	8,20	8,01	8,01

¹ Tallene for oljevirksomheten dekker sektorene oljeutvinning, rørtransport og oljeboring.

² Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

³ Tallene for 1999 og 2000 er fra nasjonalregnskapet. Kvartalstallene er basert på AKU, idet nasjonalregnskapets kvartalstall for sysselsetting og timeverk er for korte for sesongjustering.

⁴ Ifølge AKU.

⁵ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

For tiden er det særlig to faktorer som påvirker utviklingen i norsk økonomi. Den ene faktoren er en noe mer ekspansiv finanspolitikk med bruk av forventet avkastning av petroleumsformuen, og den andre er en svakere internasjonal økonomisk utvikling. Den mer ekspansive finanspolitikken har bidratt til å øke muligheten for en etterspørselsdrevet økning i inflasjonen i Norge. Det har gjort at Norges Bank har opprettholdt et høyt rentenivå, selv om rentene hos våre handelspartnere har falt. På tross av et betydelig fall i oljepriisen i høst, har det høye norske rentenivået bidratt til å opprettholde en sterk krone. Den andre faktoren er de dramatiske begivenhetene i New York 11. september og senere krigshandlinger, som har forsterket en internasjonal konjunkturedgang som allerede var i gang. Dette har ført til et fall både i volumet og prisene på tradisjonell norsk eksport.

Utsiktene for internasjonal økonomi oppfattes nå som vesentlig mer usikre enn tidligere og mulighetene for å stimulere utviklingen gjennom en mer ekspansiv pengepolitikk settes på prøve i mange land. I det siste har vi sett at arbeidsledigheten har økt også i Norge, noe som sammen med svak lønnsomhetsutvikling i konkurranseutsatt virksomhet og lav importert prisvekst trekker i retning av en reduksjon i den underliggende prisveksten i tiden framover. Med den endrede internasjonale utviklingen og utsikter til lavere innenlandsk inflasjon, er det nå større grunn til å forvente at den kontraktive pengepolitikken i Norge legges om og at også norske renter kan falle mer i tiden framover enn tidligere antatt.

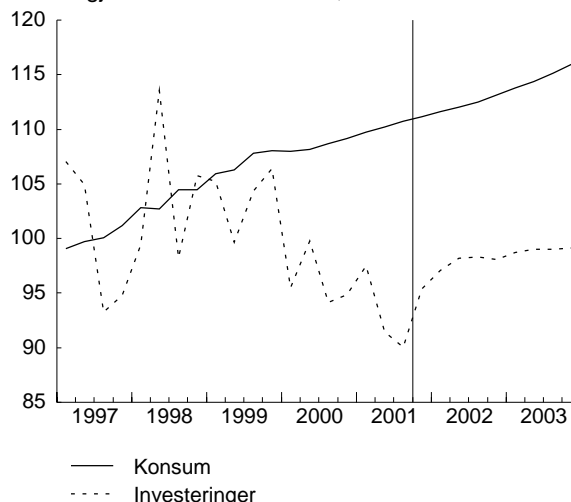
Finanspolitikken – lavere skatter

Mens vi i vår forrige konjunkturoversikt som ble lagt fram før Stortingsvalget, måtte forutsette hvordan innretning på finanspolitikken ville bli i 2002, kan vi nå legge til grunn den sittende regjeringens budsjett slik det foreligger i Tilleggsproposisjonen (St.prp. nr 1 Tillegg nr.4). Det vedtatte statsbudsjettet er utformet i tråd med de nye retningslinjene for budsjettpolitikken slik de ble presentert i St.meld.nr.29 (2000-01). Høy oljepris i 2000 og et godt stykke ut i 2001 har bidratt til et oljefond av betydelig størrelse slik at det kan legges opp til et underskudd i den oljekorrigerte strukturelle budsjettbalansen med om lag 26 mrd. kroner i 2002, en budsjettsvekkelse på vel 7 mrd. kroner fra inneværende års budsjett. Selv om det fortsatt er slik at finanspolitikken også skal innrettes med sikte på å stabilisere konjunkturutviklingen, er det med utgangspunkt i den vedtatte finanspolitiske stimulans og det høye norske rentenivået, rimelig å anta at en videre konjunkturmessig stimulans i første omgang vil skje ved lavere renter.

I budsjettet for 2002 tas en stor del av det økte handlingsrommet i finanspolitikken ut i form av skattelettelser. Dels skjer dette ved en videreføring av vedtatte reformer fra 2001, og dels i form av nye reduksjoner i den direkte beskatningen av personer og bedrifter

Offentlig forvaltning

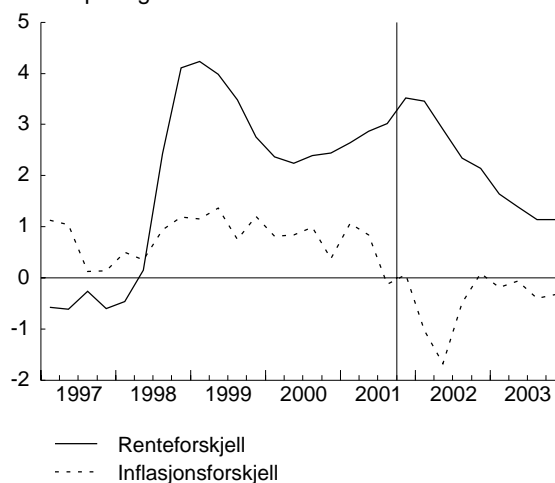
Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og ECU/euro

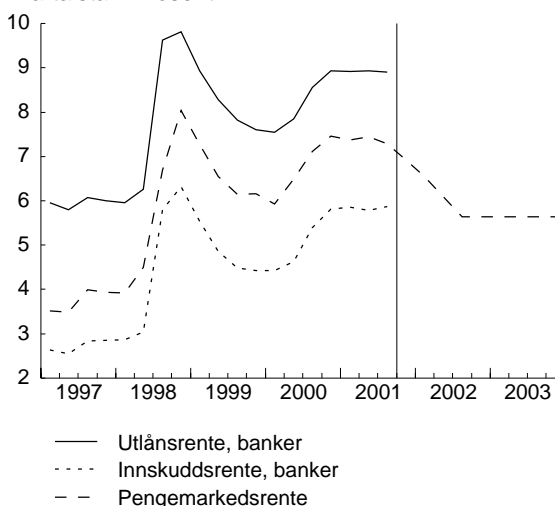
Prosentpoeng

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Utlånsrente og innskuddsrente

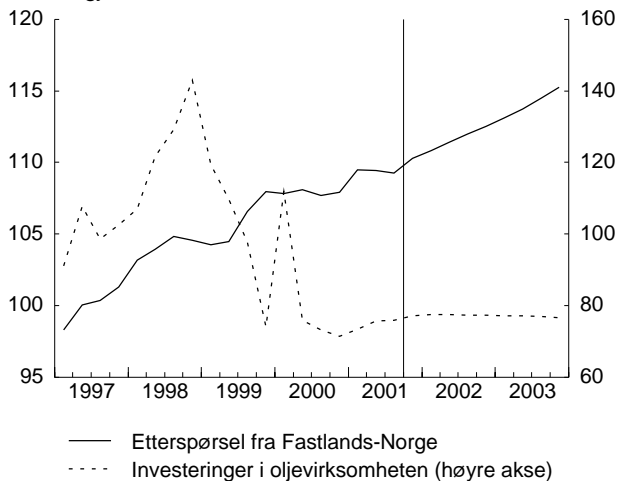
Kvartalstall. Prosent

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Etterspørsel fra Fastlands-Norge og investeringer i oljevirsomheten

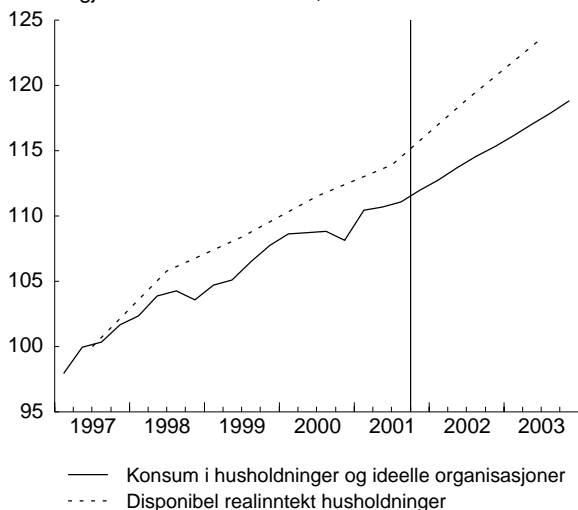
Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Inntekt og konsum for husholdninger

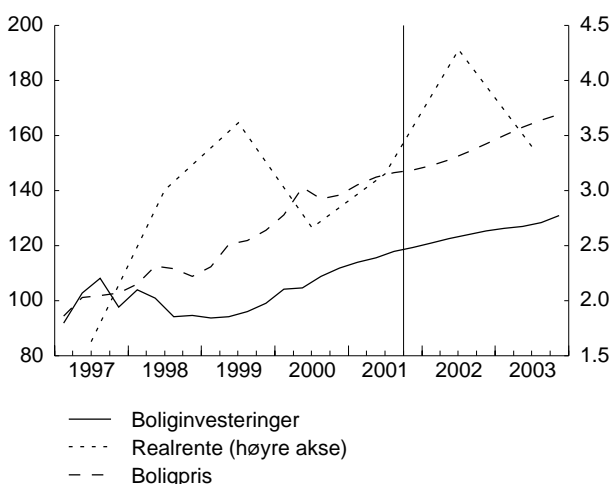
Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boliginvesteringer og boligpris

Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

samt en ytterligere reduksjon i indirekte skatter. Offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester forventes å øke med om lag 2 prosent og dermed noe mindre enn antatt underliggende vekst i BNP for fastlandsøkonomien. For 2003 har vi lagt til grunn for våre prognoser at det økte finanspolitiske handlingsrommet blir tatt ut i form av reduserte avgifter. Med en noe lavere oljepris neste år enn i 2001, vil den omforente handlingsregelen gi grunnlag for en ytterligere budsjettsvekkelse på vel 6 mrd. kroner fra 2002 til 2003. Fjerningen av investeringsavgiften fra og med 1. oktober 2002, som på årsbasis innebærer en direkte budsjettsvekkelse på om lag 6 mrd. kroner, vil i hovedsak ha virkninger på statsbudsjettet i 2003 og således, sammen med andre budsjettvedtak med overheng inn i 2003, gi lite rom for ytterligere budsjettvekkelse. Vi har derfor ikke antatt noen reduksjon i personskattene, men nøydt oss med en avgiftsreduksjon utenom investeringsavgiften på om lag 2 mrd. kroner fra 2002 til 2003.

Vi har lagt til grunn en vekst i offentlig kjøp av varer og tjenester på om lag samme nivå i 2003 som i 2002. Den nåværende regjering har gitt uttrykk for at en i større grad enn tidligere bør la produksjonen av tjenester som tradisjonelt har blitt produsert i offentlig forvaltning, skje ved en konkurranse mellom private og offentlige aktører. Så lenge det offentlige betaler for tjenestene, vil disse likevel bli klassifisert som konsum i offentlig forvaltning ifølge nasjonalregnskapet. Forskjellen i forhold til nåværende arbeidsdeling mellom privat og offentlig sektor, blir bare at konsum i offentlig forvaltning i større grad vil bestå av kjøp av varer og tjenester og ikke lønns- og kapitalkostnader. Hvis en derimot gjennom skattelettelser overlater til husholdningene selv å kjøpe helse-, omsorgs- og undervisningstjenester, vil nasjonalregnskapet føre dette som konsum i husholdningene.

Produksjonen i offentlig forvaltning beregnes med utgangspunkt i bl.a. utførte timeverk. Færre arbeidsdager pga. bevegelige helligdager i 2001 og 2003 samt ferieutvidelsen i 2001 og 2002, bidrar til lavere vekst i offentlig produksjon og dermed også konsum i offentlig forvaltning, enn hva utviklingen i antall selsatte isolert sett skulle tilsi.

Sterk krone og lavere renter?

Den importveide kronekursen ser ut til å styrke seg med om lag 3 prosent fra 2000 til 2001. Det er særlig svekkelsen av svenske kroner og en svak euro som har bidratt til dette. Regnet i forhold til dollar har norske kroner vært ganske stabil gjennom 2001 og bare ubetydelig svakere i forhold til 2000. Vi må tilbake til 1997 for å finne et år med sterkere kronekurs. Vi har således hatt en betydelig nominell appresiering særlig fra 1999 og til utgangen av 3. kvartal 2001. Den reelle appresieringen har vært enda større siden prisveksten har vært større i Norge enn hos våre handelspartnere i disse årene.

For de to neste årene tar vi som vanlig utgangspunkt i valutakursanslag fra Consensus Forecast. Renteforskjellen til euro-området antas å bli redusert. Dette er noe av bakgrunnen for å anta en svekkelse av norske kroner mot euro gjennom de to kommende årene. Den importveide kronekursen vil dermed samlet sett svekkes med ett prosentpoeng i toårsperioden.

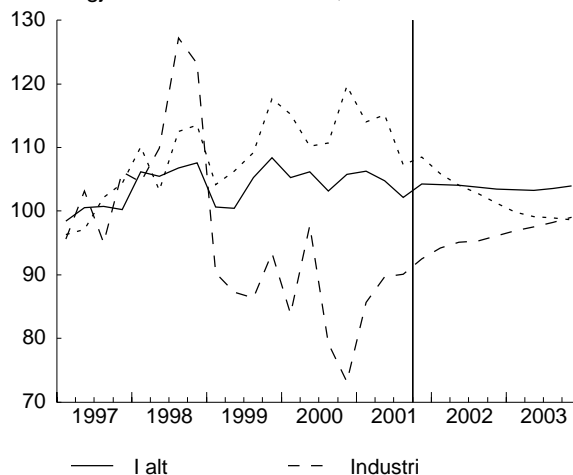
Internasjonale sentralbankrenter har blitt redusert i løpet av 2001. Norges Bank har så langt i år ikke endret rentene. Rentedifferansen overfor euro-området er nå om lag 3 prosentpoeng. Med så stor renteforskjell og utsikter til lavere vekst i norsk økonomi enn tidligere antatt, er det grunn til å regne med at Norges Bank snart vil sette ned sine styringsrenter. Dette synes også å være markedsaktørenes forventninger. Våre anslag er nå basert på at Norges Bank i tiden framover og gjennom 2002 reduserer sine renter med om lag 1,5 prosentpoeng. I tråd med vår vurdering av tidspunktet for et konjunkturomslag oppover i internasjonal økonomi, legger vi til grunn at eurorentene vil øke noe mot slutten av neste år. For 2003 innebærer derfor våre anslag at renteforskjellen mellom Norge og eurosonen er redusert fra knapt 3 til vel 1 prosentpoeng. I forhold til våre anslag i forrige konjunkturrapport fra begynnelsen av september, er vårt anslag for nominelle norske pengemarkedsrenter redusert med et halvt prosentpoeng i 2002 og trekvart prosentpoeng i 2003. I følge våre beregninger er dette forenlig med det inflasjonsmålet som pengepolitikken skal sikte mot.

Ingen sterke vekstimpulser fra petroleumsvirksomheten

Oljeproduksjonen ser ut til å ville vokse ganske moderat fra 2000 til 2001, mens gassproduksjonen forventes å øke med vel 5 prosent. Til neste år ventes gassproduksjonen å vokse med hele 10 prosent, mens oljeproduksjonen antas å ville øke med om lag 2 prosent. Det er usikkert hvor lenge det vedtatte oljeproduksjonskuttet vil vare ved. Det avhenger av utviklingen i prisen på råolje. Skulle den igjen komme innenfor OPECs målsone for oljeprisen, er det grunn til å regne med at både OPEC og de land som nå kutter sin produksjon i samråd med OPEC, vil øke produksjonen. Våre anslag er nå basert på at dette ikke vil skje før om et års tid etter at et internasjonalt konjunkturoppsving er blitt tydelig. Råoljeprisen for Brent blend ser nå ut til å bli knapt 25 dollar per fat i 2001 som tilsvarer om lag 220 kroner per fat. Dette er en prisnedgang på 12 prosent fra året før. For 2002 antar vi nå at oljeprisen vil falle ytterligere, til 22 dollar per fat, noe som gir et prisfall på 13 prosent i norske kroner. For 2003 regner vi imidlertid med at oljeprisen vil ligge om lag midt i OPECs målsone for oljeprisen, noe som innebærer en pris på Brent blend på 25-26 dollar per fat. Regnet i norske kroner antar vi at oljeprisen i 2003 blir om lag den samme som vårt anslag for 2001.

Investeringer i Fastlands-Norge

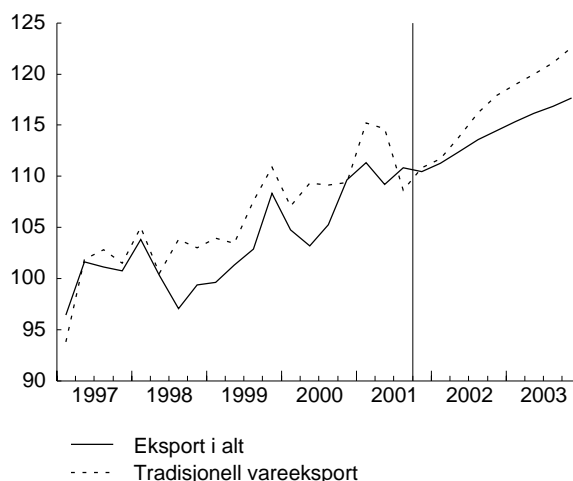
Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport

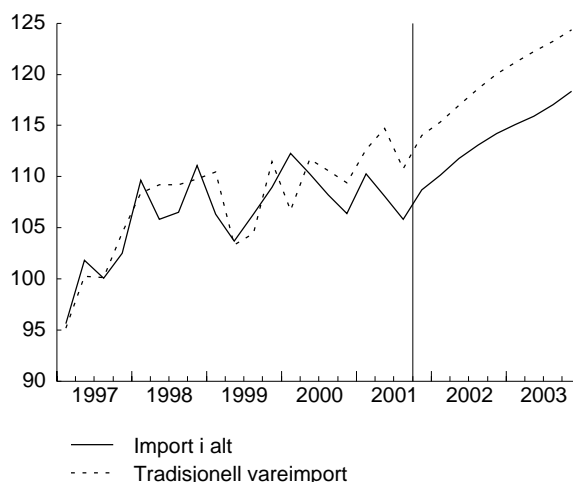
Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

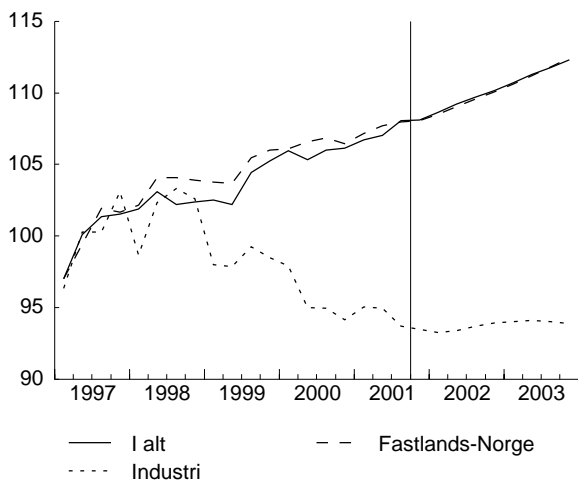
Import

Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalprodukt
Sesongjusterte volumindekser, 1997=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Regnet på årsbasis antar vi nå at oljeinvesteringene vil synke med 8 prosent fra 2000 til 2001. Nedgangen har sammenheng med svært høye investeringer i 1. kvartal 2000. Dette hadde imidlertid sitt motstykke i ekstraordinært høye importrettede investeringer i det samme kvartalet, slik at etterspørselen fra oljeinvesteringene rettet mot norske leverandører ser ut til å være om lag uendret fra 2000 til 2001. Gjennom det meste av inneværende år har oljeinvesteringene økt svakt. Dette regner vi med vil fortsette inn i 2002 slik at investeringsnivået på årsbasis vil ligge knappe 3 prosent høyere enn i år. For 2003 regner vi ikke med særlig endringer i investeringene i forhold til gjennomsnittsnivået i 2002. Det er en tendens til mindre utbygging av nye felt og økte investeringer i felt som allerede er i drift. Vi regner ikke med at den nylig vedtatte produksjonsbegrensningen vil spille noen særlig rolle for oljeinvesteringene.

Usikkerheten mht. til nivået på oljeinvesteringene halvannet år fram i tid er tradisjonelt meget stor. Skulle oljeprisen synke vesentlig i kommende halvår, vil det kunne få en negativ virkning på oljeinvesteringene i 2003 og da særlig leteboringen. Imidlertid gir selv en oljepris på dagens nivå – om lag 19 dollar og knapt 170 kroner per fat – en meget god lønnsomhet for prosjekter på norsk sokkel. Vi anser det som lite sannsynlig at oljeprisen vil falle så dramatisk at aktuelle utbyggingsprosjekter vil bli lagt på is.

Samlet sett regner vi således med moderate produksjons- og etterspørselsbidrag fra petroleumssektoren. Det fører til at forskjellen i vekstrater for BNP i alt og for fastlandsøkonomien blir beskjeden, men dog fortsatt slik at petroleumssektoren bidrar til å trekke den samlede veksten litt opp.

Økende konsumvekst og høy sparing

Veksten i konsum i husholdningene ser ut til å bli om lag 2 prosent i 2001, på linje med tidligere anslag. Husholdningenes disponible realinntekter ser ut til å øke noe mer slik at husholdningenes sparerate øker litt. Det har vært tegn til noe mindre vekst i overføringer til husholdningene gjennom det siste året, ikke minst pga. utflating av veksten i syketrygd. En viktig årsak til økningen i spareraten er den høye realrenten etter skatt.

Utsiktene til meget lav prisvekst neste år vil trolig ha to virkninger på konsum i husholdningene i tiden framover. For det første vil lav prisvekst isolert sett bidra til høyere vekst i disponibel realinntekt. For det andre vil lavere prisvekst isolert sette øke realrenten etter skatt, noe som legger en demper på konsumveksten og bidrar til å holde spareraten høy. Lavere nominelle renter vil også ha en betydning for husholdningenes finansinntekter ved at renteinntektene faller mindre enn utgiftene. En økning i disponibel realinntekt vil øke spareraten i husholdningene særlig det første året, og det tar flere år før en inntektsøkning fullt ut har påvirket konsumet.

Gjennom 2003 har vi ikke antatt vesentlig endringer i nominelle renter. Med noe høyere konsumprisvekst dette året sammenliknet med i 2002, vil realrenten falle. Det vil isolert sett bidra til økt konsum og lavere sparing. På kort sikt vil imidlertid økende arbeidsløshet isolert sett gi økt sparing fordi vi regner med at økende ledighet gjør husholdningene generelt mer usikre på sine egne inntektsmuligheter og dermed mindre villige til å ta opp nye lån og mer interessert i å bygge opp finansielle reserver. Dette bidrar til at sparingen fortsetter å øke i 2003 tross realrentefallet.

Boliginvesteringene ser ut til å øke med om lag 9 prosent i 2001, i tråd med anslaget i vår forrige konjunkturrapport. De høye igangsettingstallene for boliger i første halvår var i stor grad knyttet til utbyggingen av omsorgsboliger og hytter. Igangsettingen har falt etter sommeren. Imidlertid har antall boliger under arbeid fortsatt vist økning fram til nå, og er på et relativt høyt nivå. Således vil boliginvesteringene kunne øke noe i en tid framover, men flate noe ut gjennom 2002. På årsbasis regner vi derfor fortsatt med en økning i boliginvesteringene i 2002. Høy vekst i husholdningenes inntekter samt nominelt rentefall vil kunne bidra til ny vekst i igangsettingen av boliger med mindre en får et sterkere tilbakeslag med betydelig økende ledighet og økt usikkerhet for husholdningssektoren. Bruktboligprisene har vist en svakt økende tendens og de samme faktorene som bidrar til vekst i boliginvesteringene vil også bidra til å øke boligprisene. Erfaringsmessig er imidlertid bruktboligprisene svært konjunkturfølsomme. En kan derfor godt tenke seg en svak utvikling i disse en tid fremover. Med utsikter til rentefall og sterk inntektsvekst er det imidlertid grunn

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2000-2003. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2000	Prognoser							
		2001			2002			2003	
		SSB	FIN	NB	SSB	FIN	NB	SSB	NB
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,4	2,0	1,9	2	2,9	2,7	2 3/4	2,8	2 3/4
Konsum i offentlig forvaltning	1,4	2,0	2,1	2 1/2	1,6	1,5	2 1/4	2,3	2 1/2
Bruttoinvestering i fast realkapital	-1,1	-5,2	-1,0	0	1,9	0,5	-2	-0,6	-3/4
Oljevirkosomhet	-17,1	-8,2	-5,4	0	2,8	-2,3	-5	-0,1	-5
Fastlands-Norge	1,4	-0,6	-0,6	0	-0,4	0,9	-1 1/2	-0,8	1/4
Bedrifter	1,8	-2,4	-2,6	-1 3/4	-3,7	-0,5	-4 1/2	-2,5	3/4
Bolig	12,2	8,8	7,6	8 1/2	5,4	0,8	2	2,8	0
Offentlig forvaltning	-7,9	-3,2	-1,6	-2 1/4	4,7	4,8	4 3/4	0,3	0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	1,9	1,5	..	1 3/4	2,0	..	2	2,0	2 1/4
Lagerendring ²	0,9	-0,8	..	..	0,0	..	..	0,0	..
Eksport	2,7	4,3	3,8	2 3/4	2,5	3,8	2 1/4	3,0	2 3/4
Råolje og naturgass	6,4	4,9	8,6	4	3,2	8,3	6	0,4	2
Tradisjonelle varer	2,1	2,8	1,6	2 3/4	2,7	1,4	-1	4,7	3 1/2
Import	2,5	-0,3	1,9	0	4,1	1,9	1/4	3,4	3 1/4
Tradisjonelle varer	1,7	3,3	2,5	1	4,0	2,0	1/4	4,1	3 1/4
Bruttonasjonalprodukt	2,3	1,4	1,6	1 1/2	1,8	2,7	2 1/4	1,8	1 3/4
Fastlands-Norge	1,8	1,1	0,8	1 1/4	1,5	1,6	1 1/2	1,9	1 3/4
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	0,5	0,2	0,3	1/2	0,0	0,3	1/4	0,1	1/2
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,4	3,6	3,5	3 1/2	3,9	3,6	3 1/2	4,1	3 1/2
Priser og lønninger									
Lønn per normalsårsverk	4,3	4,5	4 1/2	4 3/4	4,1	4 1/4	5	3,6	5
Konsumprisindeksen (KPI)	3,1	3,0	3,1	3	1,0	1,5	1 1/2	1,6	2 1/2
KPI eksklusive energivarer og avgiftsendringer	..	2,5	..	2 1/2	2,4	..	2	1,9	2 1/2
Eksportpris tradisjonelle varer	13,8	-1,8	..	-1	-4,7	..	-1 1/2	4,1	1/2
Importpris tradisjonelle varer	6,0	1,2	..	..	-2,2	..	..	1,1	..
Bolig	14,0	5,9	..	4 1/2	5,1	..	4	7,5	4
Utenriksøkonomi									
Driftsbalansen, mrd. kroner	203,6	212,0	189,1	200	167,3	159,4	170	197,7	170
Driftsbalansen i prosent av BNP	14,3	14,5	..	14	11,4	..	11	12,9	11
MEMO:									
Husholdningenes sparerate (nivå)	7,7	7,9	7,5	8	9,2	8,2	8 1/2	10,2	8 1/2
Pengemarkedsrente (nivå) ³	6,8	7,3	..	..	6,0	..	..	5,6	..
Utlånsrente, banker (nivå)	8,1	8,7	..	..	7,4	..	..	7,0	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁴	252,0	221,2	220	224	192,5	185	177	217,6	177
Eksportmarksindikator	10,3	1,6	..	..	4,3	..	..	7,7	..
Importveid kronekurs (44 land) ^{3,5}	2,6	-3,2	..	-3	0,7	..	-1 1/4	0,3	0,0

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Endring i lagerendring i prosent av BNP.

³ NB har som teknisk forutsetning for sine framskrivinger at bankens renter på prognosetidspunktet holdes uendret i prognoseperioden.

⁴ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

⁵ Positivt fortegn innebærer depresiering.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4, 2001 (FIN), Norges Bank, Inflasjonsrapport 3/2001 (NB).

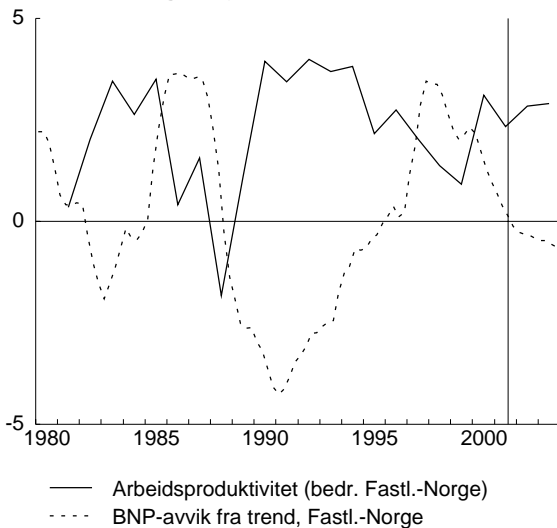
til å tro på fortsatt realprisvekst i boligmarkedet i 2002, om lag på linje med utviklingen i 2001.

Nedgang i fastlandsbedriftenes investeringer

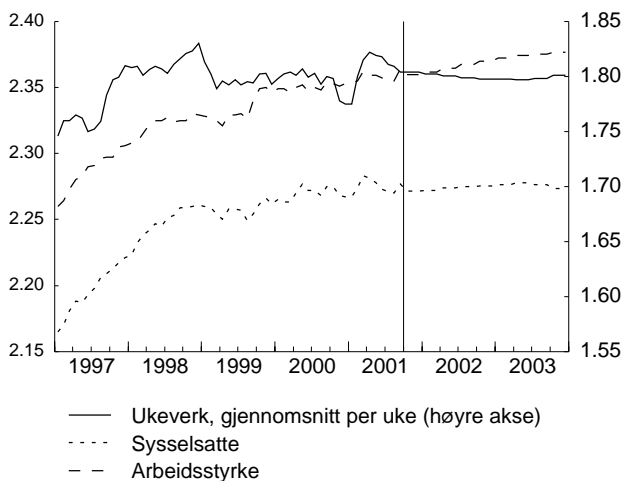
I løpet av 2001 har de samlede investeringene i fastlandsbedrifter falt noe, men bildet varierer betydelig mellom ulike næringer. I industrien viser investeringene en betydelig økning etter å passert en bunn rundt forrige årsskifte. SSBs investeringstelling fra desember viser at industribedriftene venter en klar økning i industriinvesteringene også i 2002. Dette er knyttet til bl.a. en pågående fornyelse i aluminiumsindustrien. Også for kraftforsyning varsles det nå om økt investe-

ringsaktivitet i 2002. I tjenesteytende næringer, hvor investeringsnivået har ligget på et historisk meget høyt nivå helt siden 1997, har investeringene falt gjennom 2001 og vi regner med at nedgangen vil fortsette både i 2002 og 2003. Siden disse investeringene er like store som boliginvesteringene og investeringene i offentlig forvaltning til sammen, bidrar den svake utviklingen i tjenesteytende virksomhet til at vi nå regner med små endringer i de samlede investeringene i fastlandsøkonomien de to nærmeste årene.

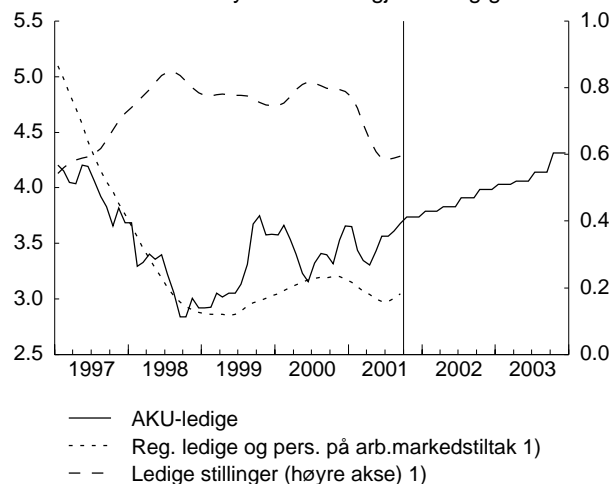
Investeringsavgiften som opprinnelig var planlagt fjernet fra 1 april neste år, blir nå fjernet 1. oktober.

Produktivitet og konjunkturavvik

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
Millioner. Sesongjustert og glattet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99
 Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Det er grunn til å tro at de bedriftene som har muligheter til å forskyve igangsetting av avgiftspliktige investeringer, vil gjøre det for å unngå å betale avgiften. Dette bidrar isolert sett til å redusere investeringene i tiden framover, men å øke dem midlertidig igjen fra høsten neste år. Når det gjelder igangsetting av andre bygg enn boliger, har det vært en fallende tendens gjennom flere kvartaler etter en topp for knapt to år siden, mens bygg under arbeid fortsatt viser en svakt økende trend. Vi regner derfor ikke med noen stor nedgang i disse investeringene i 2002.

Internasjonal konjunkturedgang gir lav eksportvekst

Forsterket av terrorangrepet mot World Trade Center har den internasjonale konjunkturedgangen blitt markert i senere tid. Dette har også bidratt til nedgang i internasjonale råvarepriser som i stor grad påvirker disponibel inntekt for Norge. Våre anslag for markedsveksten hos Norges handelspartnere er betydelig nedjustert både for 2001 og 2002 sammenliknet med vår forrige konjunkturrapport. Dermed er også våre anslag på eksporten av tradisjonelle varer og enkelte tjenester klart nedjustert. Både for inneværende og neste år regner vi nå med en vekst i tradisjonell eksport på knapt 3 prosent. Sesongjusterte KNR-tall viser en markert nedgang fra 2. til 3. kvartal i år, noe som bidrar til at nedjusteringen av eksportveksten fra foregående konjunkturrapport er størst for inneværende år. Vi regner fortsatt med at det kommer et konjunkturomslag tidlig i 2002. De sterke stimulansene som pengepolitikken nå gir i de fleste OECD-land, bør bidra til dette. Imidlertid er usikkerheten om den internasjonale utviklingen større enn tidligere. Derfor har vi utarbeidet et alternativ med en svakere internasjonal utvikling.

Økende etterspørsel fra Fastlands-Norge

Med en sterkere vekst i husholdningenes konsum neste år og om lag uendrede investeringer, vil samlet etterspørsel fra husholdninger og fastlandsbedrifter kunne øke noe i tiden framover sammenliknet med veksten i 2001. Vi har imidlertid nedjustert veksten i innenlandsk etterspørsel noe i forhold til vår forrige konjunkturrapport. Noe av nedjusteringen skyldes svakere internasjonale konjunkturer som har effekter på innenlandsk aktivitet og etterspørsel. Dessuten har den økonomiske politikken fått en annen innretning enn det vi antok i vår septemberrapport. Det vedtatte opplegget fra den nåværende Regjeringen gir klart mindre etterspørselsimpulser innenlands enn det vi da forutsatte. Det skyldes at en politikk med vekt på lave skatter og avgifter gir mindre etterspørselsimpulser på kort og mellomlang sikt enn en politikk med mer vekt på offentlig kjøp av varer og tjenester. Disse forskjellene ble nærmere beskrevet i en artikkel om bruk av "oljepenger" i Økonomiske analyser 4/2001.

Virkninger på norsk økonomi av en mer langvarig amerikansk konjunkturedgang

Usikkerheten om den videre utviklingen i internasjonal økonomi er stor, og i kapitlet om internasjonal økonomi har vi skissert mulige virkninger av en mer langvarig amerikansk konjunkturedgang på amerikansk og europeisk økonomi. En slik utvikling vil påvirke norsk økonomi på flere måter. Både markeds- og prisveksten hos våre handelspartnere reduseres i forhold til referansebanen, euroen styrker seg mot dollar og eurorentene reduseres. Dessuten har vi lagt til grunn av oljeprisen faller med 8 dollar, og at internasjonale råvarepriser faller med 10 prosent. Vi har antatt at krona gradvis svekker seg mot euroen som følge av dette, sett i forhold til referansebanen, slik at importveid kronekurs holdes uendret. Renta er forutsatt å følge inflasjonen, slik at realrenta er uendret. Det kraftige fallet i oljeprisen i norske kroner innebærer reduserte avsetninger til og dermed forvaltningskapital i Petroleumsfondet, noe som kan forsterkes av negative virkninger på aksjekursene internasjonalt. Finanspolitikken er likevel forutsatt uendret, siden den finanspolitiske handlingsregelen åpner for å ta konjunkturhensyn når politikken utformes. Også oljeinvesteringene forutsettes å bli upåvirket. Noen hovedresultater er oppsummert i tabellen. Beregningen starter i 3. kvartal 2002, så effektene i andre halvår 2002 er det dobbelte av det som er vist (gjelder ikke driftsbalansen).

Prosent avvik fra referansebanen	2002	2003
Privat konsum	0,1	0,7
Industriinvesteringer	-0,4	-1,6
Tradisjonell vareeksport	-0,7	-1,4
BNP Fastlands-Norge	-0,1	-0,1
Industriproduksjon	-0,5	-1,3
Arbeidsledighetsrate*	0,1	0,1
Konsumprisvekst*	-0,3	-1,3
Importprisvekst, trad. varer	-1,0	-2,7
Driftsbalanse, mrd. kroner*	-47,1	-123,7

* Absolutte avik.

Beregningene antyder at et slik forskjøvet amerikansk konjunkturoppsving under våre forutsetninger ikke behøver å få sterke effekter på samlet produksjon og sysselsetting i Norge. Men resultatet er en klarere todeling av økonomien. Mens industrien og eksportnæringene rammes av lavere markedsvekst, holdes det private konsumet oppe og øker etterhvert fordi lavere renter og økt driftsresultat til husholdningene øker deres konsummotiverende realinntekt. Denne vridningen i etterspørselen påvirker også driftsbalansen overfor utlandet, men den sterke svekkelsen her er først og fremst et resultat av lavere oljepriser.

Hvordan pengepolitikken vil respondere på en slik hendelse er uklart. Med en mindre rentenedgang (dvs. økte realrenter) vil de positive virkningene på konsumet bli mindre, og de negative effektene på samlet produksjon og ledighet større.

Høyere vekst i Fastlands-Norges BNP framover

Veksten i BNP fortsatte i 3.kvartal i år, men det var tendenser til litt lavere vekst i fastlandsøkonomien. For 2001 under ett regner vi nå med en vekst i samlet BNP på 1,4 prosent som er nesten et prosentpoeng lavere enn for fjoråret. For Fastlands-Norge anslår vi nå veksten til 1,1 prosent for inneværende år, noe som bare er utbetydelig lavere enn vårt forrige anslag. Som omtalt i tidligere rapporter, er den lave veksten i 2001 påvirket av nedgangen i kraftproduksjonen fra 2000 til 2001. Underliggende vekst i fastlandsøkonomien er derfor noe høyere.

Sterkere vekst i innenlandsk etterspørsel antas å ville øke veksten i fastlandsøkonomien neste år. Vårt vekstanslag er imidlertid betydelig nedjustert i forhold til våre tidligere konjunkturrapporter som da var knyttet til andre forutsetninger om politikken og den internasjonale utviklingen, jf. omtalen ovenfor. I så måte er våre anslag for 2002 og 2003 nå mer på linje med de vi ga i begynnelsen av dette året før den økonomiske politikken ble lagt om. Den svake utviklingen i internasjonal økonomi vil påvirke industriens vekst i negativ retning. Den sterke kronekursen bidrar også til at mer av de samlede etterspørselsimpulsene retter seg mot utlandet. Veksten regner vi med primært vil skje i tjenesteytende næringer. De negative impulsene fra nedgangen i oljeinvesteringene synes nå å være over for et stund og det vil bidra positivt for deler av industrien. Størst problemer i tiden framover vil nok de mest eksportorienterte næringene møte, med lav markedsvekst og svak lønnsomhet.

Norsk økonomi er nå inne i en lavkonjunktur. Vi regner imidlertid med at en stimulerende finanspolitikk og en gradvis omlegging av pengepolitikken samt et nytt internasjonalt konjunkturoppsving gjennom 2002, vil bidra til at veksten i økonomien tar seg opp mot 2 prosent i 2003. Denne veksten er imidlertid ikke tilstrekkelig til at økonomien nærmer seg en konjunkturnøytral situasjon. Dette reflekteres også i at vi nå forventer økende arbeidsledighet.

Økende ledighet

I de senere måneder har arbeidsledigheten steget. Vi regner nå med at ledighetsraten iflg. AKU blir 3,6 prosent i år mot 3,4 prosent i 2000. Med en vekst i økonomien som er lavere enn trendveksten, vil ledigheten fortsette å øke noe i tiden framover. Imidlertid har vi erfaringer for at arbeidstilbudet reagerer ganske raskt på et svakere arbeidsmarked og at dette vil dempe økningen i ledigheten. Mens yrkesandelen ser ut til å øke med om lag en halv prosent i inneværende år, regner vi ikke med noen økning neste år. Det vil gi en økning i arbeidsstyrken på 6-8 tusen personer. Tatt i betraktning at det blir færre arbeidsdager neste år pga. økt ferie, vil dermed sysselsettingen holde seg opp selv om antall utførte timeverk antas å synke. Litt enkelt sagt regner vi således med at ledigheten vil øke

om lag i takt med økningen i arbeidstilbudet neste år, mens antall sysselsatte personer er om lag uforandret.

I 2003, når veksten tar seg litt opp, vil både etterspørsel og tilbud av arbeidskraft øke. Resultatet av dette forventes å bli en moderat økning i ledigheten.

Moderat prisstigning

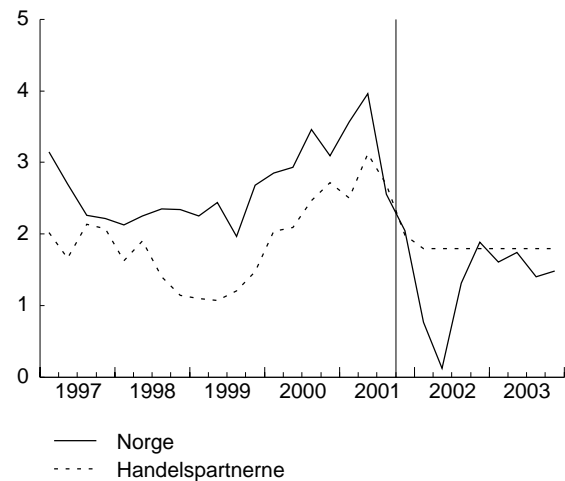
Prisstigningstakten har endret seg mye gjennom de to siste årene. 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) var nede i 1,9 prosent i august 1999 og økte deretter helt til fram mai i år hvor prisstigningstakten var økt til i 4,3 prosent. Utviklingen i råoljeprisen på verdensmarkedet og elektrisitetsprisen i Norden samt avgiftsendringer var vesentlige drivkrefter bak økningen. I de fire siste måneder har prisstigningstakten falt markert, og var i oktober kommet ned i 2,2 prosent. Halveringen av matmomsen fra 1. juli, reduserte bensinpriser, og en svak nedgang i elektrisitetsprisene (mens de normalt stiger om høsten) var de klart viktigste faktorene bak denne utviklingen. Når energivarer og endringer i avgiftene utover en inflasjonsjustering holdes utenfor KPI (se omtale av denne indeksen -KPIJAE- i en egen artikkel i dette nummer av Økonomiske analyser), har prisstigningstakten vært meget jevn i de siste 15 månedene, som er perioden som dekkes av denne statistikken. Det har imidlertid vært en svak tendens til redusert prisstigningstakt i år fra 2,8 prosent i januar til 2,5 prosent i oktober.

Energiprisene ventes å bidra til redusert 12-månedersvekst i KPI mot slutten av inneværende år slik at årsveksten blir 3,0 prosent. Reduserte avgiftssatser på blant annet elektrisitet og drikkevarer samt bortfallet av 12-månederseffekten av den generelle økningen i momsatsen 1. januar 2002 bidrar til at prisstigningstakten trolig reduseres markert over årsskiftet. Et normalt sesongforløp i elektrisitetsprisene med fall på våren, samt fjerning av flypassasjeravgiften fra 1. april, bidrar til ytterligere nedgang i prisstigningstakten mot slutten av første halvår neste år. Utviklingen kan forsterkes av reduserte renter, som på kort sikt kan redusere prissigningen ved at husleiene stiger mindre enn det de ellers hadde gjort. Fra og med 1. juli forsvinner den direkte effekten på prisstigningstakten av endringene i momsopplegget fra 1. juli 2001, noe som vil øke prisstigningstakten. Mot slutten av 2002 og utover i 2003 tror vi 12-månedersveksten i konsumprisindeksen kan bli om lag 2 prosent.

I beregningen bidrar de indirekte effektene av avgiftslette og reduserte energipriser til i noen grad å redusere den underliggende prisstigningstakten, målt med KPIJAE, i tiden fremover. Lavere importprisvekst, reduserte renter og noe lavere lønnsvekst trekker i samme retning. Redusert konkurranse innenfor flytransport og teletjenester kan derimot tenkes å bidra i motsatt retning.

Konsumprisindeksen

Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Lavere nominell, men økt reallønnsvekst

Hovedoppgjøret til våren vil foregå i en situasjon preget av svak lønnsomhet i konkurranseutsatt virksomhet, meget lav konsumprisvekst, fallende renter og økende arbeidsløshet. Det er derfor all grunn til å tro at lønnsveksten vil falle nominelt fra 2001 til 2002. Til tross for dette vil reallønnsveksten øke en god del fordi konsumprisveksten blir mer enn halvert fra 2001 til 2002. Dette gjør at lønnstakerne får økt kjøpekraft på årsbasis uten store nominelle tillegg, ja kanskje uten tillegg i det hele tatt. Presset i arbeidsmarkedet har ikke bare avtatt når en måler det med arbeidsløsheten. Også antall ledige stillinger har falt betydelig gjennom 2001, men synes å ha blitt lite endret etter sommeren. Det er imidlertid grunn til å tro at mistilpasninger på arbeidsmarkedet mer generelt vil avta i tiden framover og dermed bidra til å dempe lønnsglidningen.

Store overskudd i utenriksøkonomien tross fallende priser

Driftsbalansen i 3. kvartal 2001 viste et meget høyt overskudd. For 4. kvartal vil driftsoverskuddet falle betydelig pga. lavere eksportpriser, ikke minst på olje. Vi regner nå med et overskudd på driftsbalansen på knappe 210 mrd. kroner i 2001, helt i tråd med vårt forrige anslag. Som følge av lavere anslag på eksportveksten og lavere priser anslår vi nå driftsoverskuddet i 2002 til 160 mrd. kroner, som er noe lavere enn antatt tidligere. I takt med konjunkturoppgangen i utlandet og prisoppgang for norske eksportvarer tror vi at overskuddet på driftsbalansen igjen vil øke i 2003, til om lag 200 mrd. kroner. Dette innebærer at petroleumsfondet fortsetter å øke i betydelig tempo noe som igjen bidrar til nye impulser fra finanspolitikken i tiden framover.

Arbeidsmarkedspress og inflasjon

I årene 1993-98 falt arbeidsledigheten i Norge ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) fra 6,5 til 3 prosent, for deretter å stabilisere seg på om lag 3,5 prosent i 2000 og 2001 (se figur 1). Dette nivået ble tidlig på 1990-tallet omtalt som et likevektsnivå for ledigheten i Norge. Likevel har vi erfart at lønnsveksten har ligget på et svært høyt nivå de senere årene, noe som antakelig er del av bakgrunnen for at mange har omtalt arbeidsmarkedet som fortsatt stramt.

Basert på det empiriske arbeidet som ligger bak modelleringen av lønnsdannelsen i de makroøkonometriske modellene i SSB, er det ingen direkte sammenheng mellom nivået på ledigheten og lønnsveksten på lang sikt, dvs. ingen Phillips-kurve. Ledigheten bestemmer derimot nivået på reallønna på lang sikt. Fordi et varig fall i ledigheten vil øke nivået på reallønna, og fordi det tar tid før reallønna når det nye nivået, vil imidlertid lønnsveksten i den mellomliggende perioden holde seg høy. Denne perioden kan bli lang, fordi økte lønninger fører til økte priser, noe som bremser økningen i reallønna. Resultatet er en lønns-prisspiral, der både lønns- og prisveksten kan holde seg høy, selv om arbeidsledigheten holder seg uendret. Det er derfor grunn til å undersøke i hvilken grad nedgangen i ledigheten fra 1993 til 1998 fremdeles gir impulser til inflasjonen i Norge.

For å belyse problemstillingen har vi benyttet Statistisk sentralbyrås makromodell KVARTS til å gjennomføre en beregning av den isolerte virkningen på lønns- og prisveksten av fallet i ledigheten siden 1993 sett i forhold til en kontrafaktisk bane der ledigheten holder seg konstant på nivået i 3. kvartal i 1993 på ca. 6,5 prosent, mens alle andre eksogene variable som påvirker prisveksten (importpriser, valutakurser, den økonomiske politikken, etc.) får utvikle seg slik de faktisk har gjort. Rentesettingen er hele tiden i tråd med det tidligere regimet med faste valutakurser. Vi beregner også bidragene av fallet fra 6,5 prosent til lønns- og prisveksten framover, dersom ledigheten skulle holde seg på dagens

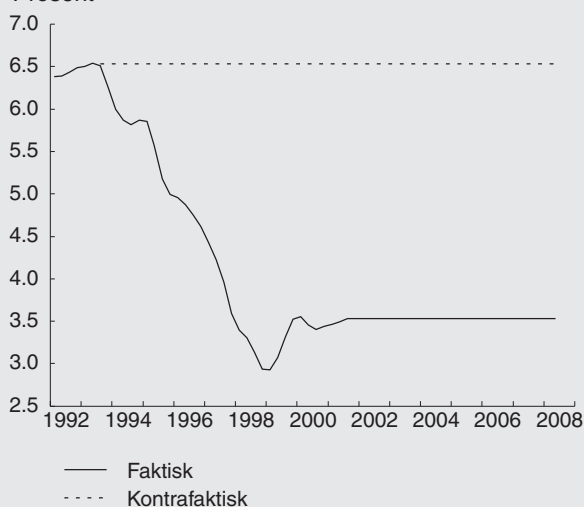
nivå på om lag 3,5 prosent frem til 2008. Virkningene på lønns- og prisveksten av nedgangen i ledigheten er vist i figur 2.

Beregningene viser at selv om nedgangen i ledigheten raskt bidro til høyere lønnsvekst, var bidragene til prisveksten beskjeden de første årene. Det skyldes nettopp at overveltningprosessen til prisene er treg, og det betyr også at lønns-prisspiraler bidro lite til lønnsveksten frem tom. 1995. Deretter begynte virkningen på prisveksten å virke tilbake på lønnsveksten, samtidig som den fallende ledigheten fortsatte å gi ytterligere bidrag. Det samlede bidraget til lønnsveksten fra nedgangen i ledigheten toppet seg i 1998, det året den faktiske lønnsveksten også nådde toppen, med en økning på 6,5 prosent.

Den økte ledigheten gjennom 1999 bidro til å redusere lønnsveksten gjennom 1999 og deler av 2000. Deretter har ledigheten endret seg lite, slik at de beregnede bidragene til lønns- og prisveksten i 2001 i hovedsak er et resultat av lønns-prisspiralen som ble satt i gang av den forutgående nedgangen i ledigheten. Beregninger viser at denne spiralen isolert sett vil bidra til høyere lønns- og prisvekst også i de kommende årene, med 1,5-2 prosent til lønnsveksten og 1 prosent til prisveksten. Først mot slutten av perioden er det tegn til at bidragene til lønns- og prispresstet avtar.

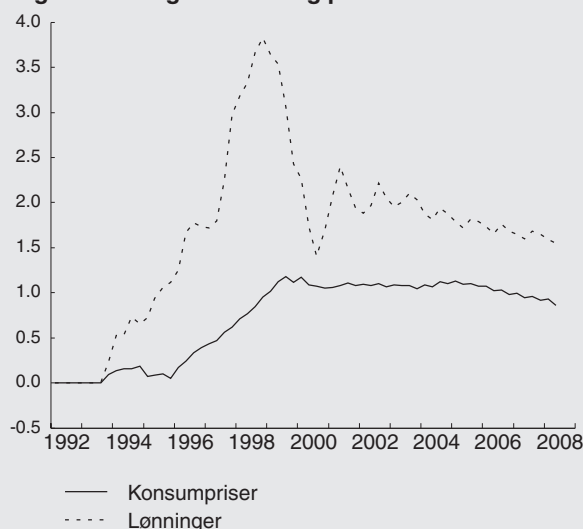
Hovedkonklusjonen fra beregningen er at det ikke er dagens ledighetsnivå som isolert sett bidrar til inflasjonsutviklingen fremover, men at tidligere nedgang i ledighet fortsatt vil bidra til lønns- og prisvekst i de kommende år (men med avtakende betydning). Dette er et resultat av den relativt trege lønns-prisspiralen. Analysen viser at selv om det ikke er innebygd noen Phillips-kurve i lønnsdannelsen i KVARTS, er det likevel mekanismer i modellen som over en lang periode skaper en liknende relasjon for økonomien som helhet, kjent som «hysterese» i lønnsdannelsen.

Figur 1: Arbeidsledighet
Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2: Bidrag til lønns- og prisvekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 1997-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	1999	2000	99.4	00.1	00.2	00.3	00.4	01.1	01.2	01.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	550 660	563 628	140 043	141 138	141 279	141 414	140 556	143 527	143 823	144 323
Konsum i husholdninger	524 625	537 524	133 475	134 591	134 760	134 860	134 074	136 852	137 173	137 645
Varer	295 110	300 716	75 008	75 949	75 773	75 460	74 347	76 530	76 589	76 493
Tjenester	221 842	228 097	56 445	56 435	56 867	57 221	57 496	57 954	58 264	58 838
Husholdningenes kjøp i utlandet	23 552	24 438	5 828	6 171	6 078	6 133	6 035	6 208	6 197	6 224
Utlendingers kjøp i Norge	-15 879	-15 727	-3 806	-3 965	-3 958	-3 955	-3 804	-3 840	-3 876	-3 909
Konsum i ideelle organisasjoner	26 035	26 103	6 567	6 548	6 520	6 554	6 482	6 676	6 650	6 677
Konsum i offentlig forvaltning	234 026	237 296	59 078	59 059	59 129	59 413	59 682	60 013	60 246	60 545
Konsum i statsforvaltningen	92 406	93 204	23 220	23 267	23 158	23 311	23 463	23 424	23 331	23 501
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	68 040	69 820	17 148	17 444	17 282	17 467	17 623	17 771	17 641	17 797
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	24 367	23 385	6 072	5 823	5 876	5 844	5 841	5 653	5 690	5 705
Konsum i kommuneforvaltningen	141 620	144 092	35 858	35 792	35 971	36 102	36 219	36 589	36 915	37 043
Bruttoinvestering i fast kapital	255 945	253 099	61 973	69 282	64 056	60 157	59 661	62 303	58 818	57 139
Oljevirkksomhet	62 443	51 791	11 547	17 423	11 830	11 402	11 125	11 425	11 793	11 818
Utenriks sjøfart	10 579	15 890	2 611	5 402	5 359	3 245	1 884	3 992	785	262
Fastlands-Norge	182 923	185 418	47 816	46 457	46 868	45 510	46 652	46 886	46 240	45 059
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	143 503	149 110	37 723	37 403	37 408	36 584	37 658	37 641	37 566	36 523
Industri og bergverk	16 089	14 782	4 183	3 754	4 378	3 546	3 278	3 837	4 018	4 035
Annen vareproduksjon	17 933	17 475	4 335	4 499	4 766	4 367	3 839	4 139	3 550	3 751
Boligtjenester	29 122	32 670	7 529	7 919	7 961	8 274	8 498	8 665	8 792	8 966
Andre tjenesteytende næringer	80 360	84 182	21 677	21 231	20 303	20 397	22 043	21 001	21 207	19 770
Offentlig forvaltningsvirksomhet	39 420	36 308	10 092	9 054	9 459	8 926	8 994	9 245	8 674	8 537
Lagerendring og statistiske avvik	21 409	31 094	5 477	6 136	9 283	10 479	5 215	2 529	6 862	6 659
Bruttoinvestering	277 354	284 193	67 451	75 418	73 339	70 636	64 876	64 832	65 680	63 798
Innenlandsk sluttanvendelse	1062040	1085117	266 571	275 615	273 747	271 464	265 114	268 372	269 750	268 665
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	967 609	986 342	246 936	246 654	247 276	246 338	246 890	250 427	250 309	249 926
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	273 446	273 605	69 170	68 112	68 588	68 339	68 677	69 258	68 920	69 081
Eksport i alt	461 819	474 425	121 387	117 393	115 648	117 952	122 904	124 813	122 414	124 209
Tradisjonelle varer	180 361	184 228	46 959	45 335	46 313	46 210	46 324	48 804	48 551	46 003
Råolje og naturgass	157 633	167 800	42 184	42 251	40 044	41 325	43 821	44 817	42 167	44 724
Skip og plattformer	15 488	9 744	4 151	1 516	1 857	3 289	3 082	1 774	2 695	3 481
Tjenester	108 338	112 653	28 093	28 291	27 434	27 128	29 676	29 418	29 001	30 001
Samlet anvendelse	1523860	1559542	387 958	393 008	389 395	389 416	388 018	393 185	392 164	392 874
Import i alt	389 111	399 014	99 582	102 624	100 788	98 883	97 210	100 765	98 796	96 751
Tradisjonelle varer	256 699	260 989	66 488	63 675	66 646	65 985	65 272	67 199	68 434	66 073
Råolje	1 951	948	496	133	48	384	383	219	211	158
Skip og plattformer	21 412	25 152	5 551	10 834	6 517	5 126	2 675	3 820	1 093	2 021
Tjenester	109 049	111 924	27 047	27 981	27 578	27 388	28 879	29 527	29 058	28 498
Bruttonasjonalprodukt	1134749	1160528	288 376	290 384	288 607	290 534	290 808	292 420	293 368	296 123
Fastlands-Norge (markedsverdi)	934 814	951 744	236 745	237 036	238 076	238 733	237 747	239 426	240 575	241 198
Oljevirkksomhet og utenriks sjøfart	199 934	208 785	51 631	53 348	50 530	51 801	53 061	52 994	52 793	54 926
Fastlands-Norge (basisverdi)	813 693	830 676	205 544	207 061	207 600	208 160	207 439	209 834	210 523	210 616
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	639 520	654 998	161 711	163 409	163 821	164 128	163 232	165 635	166 166	166 082
Industri og bergverk	120 964	117 804	30 309	30 136	29 233	29 222	28 974	29 249	29 220	28 832
Andre vareproduserende næringer	87 835	93 306	22 130	23 120	23 582	23 588	22 874	22 646	22 098	22 100
Tjenesteytende næringer	430 721	443 889	109 271	110 153	111 006	111 319	111 384	113 740	114 848	115 150
Offentlig forvaltningsvirksomhet	174 173	175 678	43 833	43 653	43 779	44 032	44 208	44 199	44 358	44 533
Korr. poster	121 121	121 068	31 201	29 975	30 476	30 573	30 307	29 592	30 051	30 582

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Faste 1997-priser. Prosentvis vekst fra forrige periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	1999	2000	99.4	00.1	00.2	00.3	00.4	01.1	01.2	01.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,2	2,4	1,2	0,8	0,1	0,1	-0,6	2,1	0,2	0,3
Konsum i husholdninger	2,3	2,5	1,2	0,8	0,1	0,1	-0,6	2,1	0,2	0,3
Varer	1,2	1,9	0,9	1,3	-0,2	-0,4	-1,5	2,9	0,1	-0,1
Tjenester	3,2	2,8	1,5	0,0	0,8	0,6	0,5	0,8	0,5	1
Husholdningenes kjøp i utlandet	6,6	3,8	-0,6	5,9	-1,5	0,9	-1,6	2,9	-0,2	0,4
Utlendingers kjøp i Norge	-0,6	-1,0	-3,5	4,2	-0,2	-0,1	-3,8	0,9	0,9	0,9
Konsum i ideelle organisasjoner	0,1	0,3	0,3	-0,3	-0,4	0,5	-1,1	3,0	-0,4	0,4
Konsum i offentlig forvaltning	3,3	1,4	0,2	0,0	0,1	0,5	0,5	0,6	0,4	0,5
Konsum i statsforvaltningen	3,5	0,9	-0,1	0,2	-0,5	0,7	0,7	-0,2	-0,4	0,7
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	4,7	2,6	0,2	1,7	-0,9	1,1	0,9	0,8	-0,7	0,9
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	0,1	-4,0	-1,0	-4,1	0,9	-0,5	-0,1	-3,2	0,7	0,3
Konsum i kommuneforvaltningen	3,2	1,7	0,5	-0,2	0,5	0,4	0,3	1,0	0,9	0,3
Bruttoinvestering i fast kapital	-8,2	-1,1	-8,6	11,8	-7,5	-6,1	-0,8	4,4	-5,6	-2,9
Oljevirksomhet	-19,9	-17,1	-24,2	50,9	-32,1	-3,6	-2,4	2,7	3,2	0,2
Utenriks sjøfart	-18,8	50,2	-57,2	106,9	-0,8	-39,4	-41,9	111,8	-80,3	-66,6
Fastlands-Norge	-2,6	1,4	2,9	-2,8	0,9	-2,9	2,5	0,5	-1,4	-2,6
Fastlands-Norge ekskl. offentlig forvaltning	-3,3	3,9	3,2	-0,8	0,0	-2,2	2,9	0,0	-0,2	-2,8
Industri og bergverk	-23,2	-8,1	8,1	-10,3	16,6	-19	-7,6	17,1	4,7	0,4
Annen vareproduksjon	7,3	-2,6	-17,9	3,8	5,9	-8,4	-12,1	7,8	-14,2	5,7
Boligtjenester	-2,5	12,2	3,2	5,2	0,5	3,9	2,7	2,0	1,5	2,0
Andre tjenesteytende næringer	-0,6	4,8	7,7	-2,1	-4,4	0,5	8,1	-4,7	1,0	-6,8
Offentlig forvaltningsvirksomhet	-0,1	-7,9	2,0	-10,3	4,5	-5,6	0,8	2,8	-6,2	-1,6
Lagerendring og statistiske avvik	-14,1	45,2	87,2	12,0	51,3	12,9	-50,2	-51,5	171,3	-3
Bruttoinvestering	-8,7	2,5	-4,6	11,8	-2,8	-3,7	-8,2	-0,1	1,3	-2,9
Innenlandsk sluttanvendelse	-0,7	2,2	-0,6	3,4	-0,7	-0,8	-2,3	1,2	0,5	-0,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,5	1,9	1,3	-0,1	0,3	-0,4	0,2	1,4	0,0	-0,2
Etterspørsel fra off. forvaltningsvirksomhet	2,8	0,1	0,5	-1,5	0,7	-0,4	0,5	0,8	-0,5	0,2
Eksport i alt	2,8	2,7	5,3	-3,3	-1,5	2,0	4,2	1,6	-1,9	1,5
Tradisjonelle varer	3,2	2,1	3,1	-3,5	2,2	-0,2	0,2	5,4	-0,5	-5,2
Råolje og naturgass	-0,1	6,4	9,2	0,2	-5,2	3,2	6,0	2,3	-5,9	6,1
Skip og plattformer	38,7	-37,1	6,0	-63,5	22,5	77,1	-6,3	-42,4	51,9	29,2
Tjenester	2,6	4,0	3,4	0,7	-3,0	-1,1	9,4	-0,9	-1,4	3,4
Samlet anvendelse	0,4	2,3	1,2	1,3	-0,9	0,0	-0,4	1,3	-0,3	0,2
Import i alt	-1,6	2,5	2,5	3,1	-1,8	-1,9	-1,7	3,7	-2,0	-2,1
Tradisjonelle varer	-1,3	1,7	6,7	-4,2	4,7	-1,0	-1,1	3,0	1,8	-3,4
Råolje	9,3	-51,4	-5,9	-73,3	-63,8	702	-0,2	-42,8	-3,8	-24,9
Skip og plattformer	-26,1	17,5	-21,9	95,2	-39,8	-21,3	-47,8	42,8	-71,4	84,9
Tjenester	4,2	2,6	-0,7	3,5	-1,4	-0,7	5,4	2,2	-1,6	-1,9
Bruttonasjonalprodukt	1,1	2,3	0,8	0,7	-0,6	0,7	0,1	0,6	0,3	0,9
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1,0	1,8	0,5	0,1	0,4	0,3	-0,4	0,7	0,5	0,3
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	1,4	4,4	2,0	3,3	-5,3	2,5	2,4	-0,1	-0,4	4,0
Fastlands-Norge (basisverdi)	1,3	2,1	0,3	0,7	0,3	0,3	-0,3	1,2	0,3	0,0
Fastlands-Norge ekskl. off. forvaltning	0,8	2,4	0,4	1,0	0,3	0,2	-0,5	1,5	0,3	-0,1
Industri og bergverk	-3,2	-2,6	-0,8	-0,6	-3,0	0,0	-0,8	0,9	-0,1	-1,3
Andre vareproduserende næringer	-1,1	6,2	-1,5	4,5	2,0	0,0	-3,0	-1,0	-2,4	0,0
Tjenesteytende næringer	2,4	3,1	1,1	0,8	0,8	0,3	0,1	2,1	1,0	0,3
Offentlig forvaltningsvirksomhet	2,9	0,9	0,2	-0,4	0,3	0,6	0,4	0,0	0,4	0,4
Korr. poster	-0,7	0,0	1,7	-3,9	1,7	0,3	-0,9	-2,4	1,6	1,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindeks. 1997=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	1999	2000	99.4	00.1	00.2	00.3	00.4	01.1	01.2	01.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	104,6	107,9	105,1	106,0	107,8	108,6	109,2	109,3	111,3	110,7
Konsum i offentlig forvaltning	108,8	114,2	110,0	111,1	113,2	115,7	116,7	119,3	120,4	121,6
Bruttoinvestering i fast kapital	105,7	111,4	107,4	107,4	110,6	112,9	115,3	116,2	116,1	116,2
Fastlands-Norge	106,0	111,2	107,7	108,5	110,5	112,4	113,4	115,9	115,2	115,4
Innenlandsk sluttanvendelse	105,8	110,0	107,0	108,8	109,9	109,6	111,2	114,7	114,4	112,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	105,9	110,0	106,8	107,7	109,6	111,0	111,8	112,9	114,2	114,2
Eksport i alt	101,0	139,9	113,6	126,5	135,2	148,1	149,5	140,5	143,4	137,1
Tradisjonelle varer	101,2	115,1	104,0	109,8	115,2	117,1	118,9	115,9	114,7	112,5
Samlet anvendelse	104,4	119,1	109,1	114,1	117,4	121,3	123,3	122,9	123,5	120,5
Import i alt	101,0	108,6	102,5	104,3	108,1	110,5	111,3	112,6	112,3	109,3
Tradisjonelle varer	99,2	105,1	100,9	103,2	103,8	105,9	106,8	109,9	108,6	104,8
Bruttonasjonalprodukt	105,5	122,7	111,3	117,6	120,6	124,9	127,4	126,4	127,2	124,1
Fastlands-Norge (markedsverdi)	106,8	110,8	108,1	108,3	110,6	111,0	113,1	113,8	114,5	114,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser

Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	1999	2000	99.4	00.1	00.2	00.3	00.4	01.1	01.2	01.3
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,0	3,1	0,4	0,9	1,7	0,8	0,5	0,1	1,8	-0,5
Konsum i offentlig forvaltning	3,5	4,9	1,0	1,0	1,9	2,2	0,9	2,2	0,9	1,0
Bruttoinvestering i fast kapital	1,8	5,5	3,1	0,0	3,0	2,1	2,1	0,7	-0,1	0,1
Fastlands-Norge	2,2	4,9	2,8	0,8	1,8	1,7	0,9	2,2	-0,6	0,2
Innenlandsk sluttanvendelse	2,4	3,9	2,0	1,7	1,0	-0,2	1,5	3,1	-0,3	-1,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,4	3,9	1,0	0,9	1,8	1,3	0,7	1,0	1,1	0,0
Eksport i alt	10,2	38,5	6,3	11,4	6,8	9,5	0,9	-6,0	2,1	-4,4
Tradisjonelle varer	0,0	13,8	1,5	5,6	5,0	1,6	1,5	-2,5	-1,1	-1,9
Samlet anvendelse	4,5	14,1	3,4	4,6	2,9	3,3	1,7	-0,4	0,5	-2,4
Import i alt	-0,5	7,5	1,3	1,7	3,6	2,2	0,7	1,2	-0,3	-2,7
Tradisjonelle varer	-2,3	6,0	2,3	2,3	0,6	2,0	0,8	2,9	-1,2	-3,6
Bruttonasjonalprodukt	6,3	16,3	4,1	5,6	2,6	3,6	2,0	-0,7	0,6	-2,4
Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,7	3,7	1,5	0,2	2,1	0,3	1,9	0,6	0,6	0,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Teknisk merknad

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes for tiden alle størrelser i faste priser med basis i prisene i 1997, og med vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringstøtterne (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1997 som basisår (felles omregningsår). Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.